

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΓΕΛ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

16 ΙΟΥΝΙΟΥ 2021

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1.α.

1. Σωστό, « πολιτικήν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική»
2. Σωστό, «Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῶ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν»
3. Λάθος, «εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἰκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί»

A1.β.

1. Η αντωνυμία αυτών αναφέρεται στη λέξη « τῶν θηρίων» του αρχαίου κειμένου.
2. Το επίρρημα οὕτω αναφέρεται στη φράση του κειμένου «ὡς αἱ τέχνηαι νενέμηνται».

B.1

Τα μέρη της πολιτικής αρετής είναι η αιδώς και η δίκη. Κρίνεται απαραίτητο να αξιοποιηθούν τα σχόλια για την αιδώ και τη δίκη στη σελ. 62 του Φακέλου Υλικού.

αιδώς: Το αίσθημα σεβασμού ενός μέλους της κοινότητας έναντι των υπολοίπων, όλες οι ηθικές αναστολές και φόβοι που προφυλάσσουν τον άνθρωπο από αντικοινωνική συμπεριφορά (με άλλα λόγια: ο αυτοσεβασμός, η ντροπή που νιώθει ο άνθρωπος όταν έχει προβεί σε τέτοια συμπεριφορά). Σε ένα λεξικό με τον τίτλο Ὅροι, το οποίο ανάγεται στην πλατωνική Ακαδημία, η αιδώς ορίζεται ως «εκούσια υποχώρηση από απερίσκεπτη συμπεριφορά, σύμφωνα με το δίκαιο και αυτό που φαίνεται καλύτερο· εκούσια κατανόηση του καλύτερου· προσοχή για αποφυγή της δικαιολογημένης επίκρισης» (412c). Το δίπολο των αρετών αιδώς και δίκη ισοδυναμεί με το σωφροσύνη και δικαιοσύνη, το οποίο χρησιμοποιεί ο Πρωταγόρας στο επιμύθιο του λόγου του.

δίκη: Στο συγκεκριμένο απόσπασμα η λέξη δίκη δεν χρησιμοποιείται με τη σημασία της δικαστικής διαδικασίας. Βρίσκεται κοντά στην αρχική της σημασία· δίκη: το ορθό, το δίκαιο. Κατά προέκταση, η δίκη δηλώνει εδώ την έμφυτη αντίληψη για το σωστό, το κοινό περί δικαίου αίσθημα.

Η αιδώς και η δίκη λειτουργούν μέσα στην κοινωνία ως εξής:

- εξασφαλίζουν την τάξη, την αρμονία, τη συνοχή,
- αποτρέπουν αυθαίρετες και άδικες πράξεις
- περιορίζουν την αντικοινωνική συμπεριφορά
- καλλιεργούν κλίμα ομόνοιας και αλληλεγγύης μεταξύ των μελών της κοινωνίας,
- αποτελούν εγγύηση σταθερότητας και ευημερίας, εφόσον εμπεριέχουν τον αλληλοσεβασμό, το σεβασμό στους άγραφους ηθικούς κανόνες και τη συμμόρφωση με τις επιταγές των γραπτών νόμων.
- Η δικαιοσύνη, μέσω της εφαρμογής των νόμων, λειτουργεί ως προστάτιδα της κοινωνικής ζωής και
- ανοίγει τον δρόμο για την επιτυχία της ομάδας και, κατά συνέπεια, του καθενός. Περιορίζοντας δηλαδή τον ατομικισμό εξασφαλίζεται η ευημερία του συνόλου, κατά κρατούσα αρχαιοελληνική αντίληψη.

B.2

Α' ερώτημα (γλωσσικές επιλογές)

- 1) Μετάβαση από πλάγιο σε ευθύ λόγο
- 2) Χρήση προστακτικής (μετεχόντων, θές)
- 3) Αντίθεση πάντες-ολίγοι
- 4) Επανάληψη «Επί πάντας», «καί πάντες μετεχόντων»
- 5) Παρομοίωση «ώς νόσον πόλεως»
- 6) Υποθετικός λόγος της απλής σκέψης

Β' ερώτημα: δικαιολόγηση αυστηρότητας

- Η πολιτική αρετή είναι απαραίτητη για την ύπαρξη των πόλεων και κατ' επέκταση για την επιβίωση του ανθρώπου.

- Δεν την εξασφάλισε ο Δίας σε όλους εφόσον δεν ανήκε στην αρχική φύση του ανθρώπου αλλά δόθηκε ως δυνατότητα που πρέπει να ενεργοποιηθεί και την ευθύνη την έχει ο ίδιος ο άνθρωπος (άρα η πολιτική αρετή δεν είναι έμφυτη αλλά επίκτητη).
- Η μη συμμετοχή στην πολιτική αρετή λειτουργεί ως παράδειγμα προς αποφυγή για τους υπόλοιπους πολίτες και η απομάκρυνση του ανθρώπου αυτού αποτελεί επιτακτική ανάγκη για τη συνοχή της κοινωνίας.
- Ο νόμος εκτός από τον αποτρεπτικό του χαρακτήρα έχει και παιδευτικό ρόλο εφόσον οδηγεί τους ανθρώπους προς την πολιτική αρετή.

B3.

1. Λάθος
2. Λάθος
3. Σωστό
4. Σωστό
5. Λάθος

B4.α.

1. ε
2. γ
3. στ
4. ζ
5. η
6. α

περισσεύουν τα β και δ

B4.β. Ο χαρακτήρας των νέων διαφθείρεται από τα λανθασμένα πρότυπα.

Ο δημιουργός της παράστασης χειροκροτήθηκε από το κοινό.

B.5

Ο Καλλικλής υποστηρίζει ότι οι νόμοι αποτελούν έναν επιβαλλόμενο κοινωνικό θεσμό από τους αδύνατους για την αυτοπροστασία τους και κατ' επέκταση δίνεται η δυνατότητα ισότητας σε άνισους ανθρώπους. Υπεραμύνεται την κυριαρχία των

ισχυροτέρων έναντι των αδυνάτων. Υιοθετεί το δίκαιο που ορίζει η φύση έναντι των θετών νόμων που τους θεωρεί άδικους γιατί οδηγούν σε κοινωνική ανισότητα.

Στον αντίποδα της θέσης αυτής ο Πρωταγόρας προβάλλει τη θεσμοθετημένη δικαιοσύνη ως προστάτιδα της κοινωνικής ζωής, ως τον μόνο δυνατό τρόπο ζωής για τους ανθρώπους. Η θέση του παρουσιάζεται μέσω της δεινής κατάστασης του ανθρώπινου γένους πριν καταφέρει να σχηματίσει πολιτικές κοινωνίες. Οι άνθρωποι, αν και προσπαθούσαν να συγκροτήσουν πόλεις και να σωθούν από τους κινδύνους της φύσης, οι προσπάθειές τους απέβαιναν άκαρπες λόγω έλλειψης της πολιτικής αρετής (άτε ούκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν). Οι άνθρωποι, λοιπόν, αλληλοσπαράζονταν και ο αφανισμός τους ήταν βέβαιος. Άρα ο μοναδικός τρόπος σωτηρίας του ανθρώπινου γένους είναι μια κοινωνία νόμω με ανθρώπους που θα έχουν ενστερνιστεί τις αρχές του Δικαίου.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1.

Μετάφραση:

Ο Άνυτος λοιπόν, ακόμη και μετά το θάνατό του, λόγω της κακής παιδείας του γιού του και λόγω της δικής του υπεροψίας, τυχαίνει κακής φήμης. Ο Σωκράτης από την άλλη, εξυψώνοντας τον εαυτό του στο δικαστήριο, κίνησε το φθόνο και έκανε περισσότερο τους δικαστές να τον καταδικάσουν. Μου φαίνεται λοιπόν ότι έχει εξασφαλίσει μοίρα αγαπητή στους θεούς.

Γ2.

Ο Ξενοφών επιδοκιμάζει το ψυχικό σθένος του Σωκράτη στο δικαστήριο την ημέρα της δίκης του, καθώς ο φιλόσοφος αποφάσισε ότι είναι καλύτερο να πεθάνει παρά να συνεχίσει να ζει. Επιπλέον, αναφέρει ότι, όπως ακριβώς δεν εναντιωνόταν σε οτιδήποτε έκρινε καλό, έτσι και μπροστά στο θάνατο δεν δειλίασε αλλά τον δέχτηκε χαρούμενος και έφτασε μέχρι το τέλος.

Στη συνέχεια αναγνωρίζοντας τη σοφία, τη γενναιότητα του Σωκράτη και την ωφέλεια που αποκόμιζαν οι μαθητές του τον κρίνει άξιο μνήμης και επαίνου. Τέλος, θεωρούσε ως πιο αξιομακάριστο άνθρωπο ανάμεσα σε αυτούς που επιθυμούσαν την

αρετή, εκείνον που κατάφερε να μαθητεύσει δίπλα σε κάποιον πιο ωφέλιμο από τον ίδιο Σωκράτη.

Γ3.

α.

«ήμῖν μὲν οὖν δοκεῖ θεοφιλεστέρων μοιρῶν τετυχηκέναι· τῶν μὲν γὰρ βίων τὰ χαλεπώτερα»

β.

γνώθῃ

ζῆ

τεθνηκώς (ή τεθνεώς) ἴσθῃ

Γ4.α.

διὰ τὸ μεγαλύνειν : έναρθρο απαρέμφατο σε θέση εμπρόθετου προσδιορισμού της αιτίας στη μετοχή «ἐπαγόμενος».

τοῦ ζῆν: έναρθρο απαρέμφατο ως γενική συγκριτική (β' όρος σύγκρισης) στο «κρεῖττον» (με α' όρο το τεθάναι).

τοῦ ἀνδρός: γενική κτητική στα «τὴν σοφίαν καὶ τὴν γενναιότητα».

ἀξιωμακαριστότατον: κατηγορούμενο στο «τὸν ἄνδρα» μέσω του συνδετικού ρήματος νομίζω.

β.

Υπόθεση: «εἰ δέ τις τῶν ἀρετῆς ἐφιεμένων ὠφελιμώτερῳ τινὶ Σωκράτους συνεγένετο» (εἰ + οριστική)

Απόδοση: «ἐκεῖνον ἐγὼ τὸν ἄνδρα ἀξιωμακαριστότατον νομίζω» (οριστική)

Υποθετικός λόγος του πραγματικού

Προσδοκώμενο : « ἐάν δέ τις τῶν ἀρετῆς ἐφιεμένων ὠφελιμώτερῳ τινὶ Σωκράτους συγγένηται, ἐκεῖνον ἐγὼ τὸν ἄνδρα ἀξιωμακαριστότατον νομῶ »